

పరితప్త సుయోధనుఁడు,

★ అశ్వతామ ★

(వీరహత్రాతినయములు)

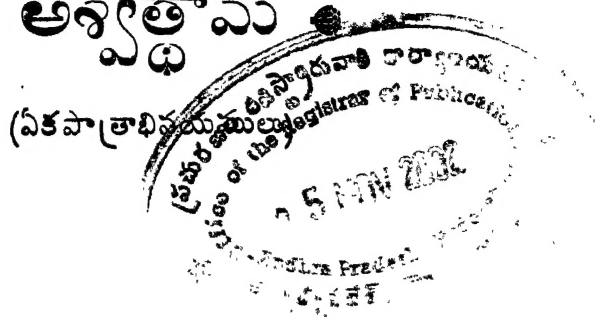
అంధకర్త :

సువర్ణ ఘంటాకంఠ బిరుదాంకిత సంస్కృతాంధ్ర పండిత
మహాకవి బండ్ల సుబ్రహ్మణ్యమూ

పరితప్త సుయోధనుడు

• అశ్వత్థామ •

(ఏకపాత్రాభివ్యక్తి)

637/100

గ్రంథకర్త :

మవర్ణ ఘంటాకంఠణ విరుదాంకిత

సంస్కృతాంధ్ర పండిత

మహాకవి బండ్ల సుబ్రహ్మణ్యమూ

సర్వస్వామ్య సంకలితము

ప్రథమ ముద్రణము : వేయిప్రతులు

ఆనంద వసంతము

1974

For Copies :

Bandla Subrahmanyam,

PANDIT.

VETAPALEM. Chirala Taluk.

(Prakasam Dt.)

నా రచనల నాదరి చి, సాహిత్యసేవయందుల్లాసము గలిగించుచున్న
ఆంధ్రలోకమునకు నా కృతజ్ఞత.

— గృంథకర్త.

మూల్యము రు. 1-50

గమనిక :— పోటీలకు పోవువాకు వారికిచ్చిన కాలమునుబట్టి
తగ్గించుకొని నటింపవచ్చు.

తొలి పలుకు

ఇప్పటికీ నా రచించిన నాల్గే పాతాళినయములలో (దొలు దొల్ల వా)సినవి పరితప్త సుయోధనుడు, మయసభ. ఇది సుమూ రికువది శరత్తులనాటి సంగతి. 'ద్రాపదీ వస్త్రావహరణ' నాటక మున నేను 'దుర్యోధన' పాత్ర నిర్వహించుచున్న తరుణమిది. ఆ భూమిక నా కత్యంతాభినివేశ ముంటుంటేనే నాకొక నేనియ్యవి వ్రాసికొని నటించితి. పిదప డాక్టర్: సిహెచ్. ఆమరిలింగముగారు నేర్పుకొని యనేక ప్రదేశములఁ బ్రదర్శించిరి. నాటంగోలె మన్నితప్రార్థన ప్రభృతులు పెక్కు విదులల పలుతావులఁ బ్రదర్శించి ప్రశంసలనందుకొని పోటీలకుం జని విజయము గడించి రజిత పాత్రలు. పతకములు పారితోషికములుగ నందిరి. ఇతర జల్లాల నుండి వచ్చి వ్రాసికొనిపోయి నటించినవారును గలరు. పెక్కురు ప్రోత్సహించిన నివి యిందనక నచ్చొత్తింపఁబడకుండుటకుం నారణము నాయుపేక్షయే. దానిహేతువు నే నాంధ్ర మహాభ్యుదయ రచనా నిమగ్నుండనై యుంట

ఇది యిట్లుండ రెండుమూడు వత్సరములనుండి బుద్ధిమంతులు మద్దితులు సుపరిచితులు "వీరాభివీరుడగు మహారథి కర్ణుని చరిత్ర" నేక పాతాళినయముగను, నాటకముగను వ్రాయుడు. అమృత దాత కీయందగు ప్రాధాన్యతనిచ్చి న్యాయ్యము చేకూర్చు"డని పలు చోట్ల నన్నుంగోరిరి. అందు ముఖ్యముగ నెన్నంగినవారు డాక్టర్: భట్టకోట సుబ్బారాయడుగారి శ్రేష్ఠ పుత్రుడు డాక్టర్: భట్ట వరప్రసాదరావుగారు. కావునఁ గాలహరణమిది ననఁజేయుమని వెంటనేరచిన నా బాల్యమిత్రుడు నేను వస్త్రావహరణమున దుర్యోధనుడుగ నటించుచుండ నాతోతాట శిశువల పాత్ర నిర్వహించినవారు కీలుగుట్టము, రత్నరేఖ. రుక్మాంగద. కాళిదాసు, వర కట్నము మొదలగు చిత్రములలో నటించిన శ్రీ బొక్కసము ఆశిశేషయ్యనాయఁడుగారు నేర్పుకొని యీనెలలోని మూడునాల్గు చోట్లఁ బ్రదర్శించితి

రెండు రెండేక పాతాళినయము లొక్కొక్క పాత్రముగ నేర్పఱచిన నన్నింటికనుకూలముగ నుండునని కళాభిమానులు గొం

దీని సలహాలిగా నేను నయ్యడియ మంచిదని భావించుటంజేసి
 (1) మయసభ, మహారాష్ట్ర కర్ణాటక ఒక పుస్తకముగను, (2) పరితప్త
 సుయోధనుడు, అశ్వత్థామ యొక్క ధముగను ముద్రితములయ్యె.
 గదాయుద్ధ ధర్మదూతడైన భీమునిచే దుర్యోధనుడు తొడలు
 విఱుగఁగొట్టబడి పడియుంటం గన్న యశ్వత్థామ నానస్పెట్టి పోవ
 రనమునందెనో యెట్లు పగతీర్చుకొని స్వామిముణిమీగెనో చిత్రిం
 పందలచియ యశ్వత్థామ యను నేకపాత్రాభినయము రచించితి.
 భక్తప్రహ్లాద, కుమార విజయము (పద్మాసుర), బుద్ధావతారము,
 భక్త తులసీదాసను నాల్గు నాటకములు మత్కృతము లాంధ్రదేశ
 మునఁ బ్రదర్శింపఁబడుచుండ నిప్పుడు నాల్గేకపాత్రాభినయములు
 లోకమున కందిచ్చి యానందించుచున్నాఁడ.

అస్మద్గ్రంథ ముద్రణమునకు సహకరించుచున్న శ్రీ కె. సాంబి
 రెడ్డి, B. A., S. E. O. గారికి, శ్రమయనక మద్రాసునుండి ఫుటో
 బ్రాకులు చేయించి పంపిన శ్రీ పింజల వేంకటేశ్వర్లు (Hand - Loom
 Cloth Merchant, Madras) గారికి, ముచ్చటగ నచ్చొత్తించి యిచ్చిన
 శ్రీ జయలక్ష్మి (పింటర్లు, చీరాలవారికి నాకృతజ్ఞతందెల్పుచున్నాఁడ.

— గ్రంథకర్త

హెచ్చరిక

నా లిఖిత పూర్వకమైన యనుమతిపత్రము లేనిదే
 యీ యేకపాత్రాభినయములను బ్రకర్షించుటగాని, రికా
 ర్డింగు చేయుటగాని, రేడియో బ్రాడ్ కాస్టు చేయుటగాని,
 సినిమా తీయుటగాని, చూటలు మాడ్చుటగాని చేయరాదు
 ఇందుకు వ్యతిరేకించి ప్రవర్తించు నటులు, నిర్వాహకులు,
 మ్యూజిక్ ప్లాఫ్ నాకు, ఆర్గనైజర్లు ఇంకను సంబంధించిన
 ఇతరులు నాచేజరుపఁబడు సివిల్ క్రిమినల్ చర్యలకు బాధ్యు
 లగుదురని ఇందుమూలముగఁ దెలియజేయుచున్నాఁడ.

— గ్రంథకర్త

పరితప్త సుయోధనుడు

(ఏకపాత్రాభినయము)

స్థలము :- అభ్యంతర మందిరము.

(ఒక హంసతూలికాతల్పము, దానికిందలవైపున నొక యున్న తాసనము, కాళ్ళవైపున రెండుచితాసనములు కవచకార్ముక బాణ తూణీర ఖడ్గగదాదులు వింజామఱులు మొదలగునవి సముచిత స్థానముల నుండును)

[ద్రాపదీ పరిహాసజనితక్రోధ పరితప్తహృదయుడైన సుయోధనుడు తల్పమునకుఁ జేరువనున్న రత్నస్తంభముమీఁదఁ జేయివైచి వ్యసనసహితాలోచనా తత్పరుండై యుండును.]

పరాభవము... ఈభవమింక భరింపరాని పరాభవము. దివ్యమణిగణోజ్జ్వల హస్తినాపుర సింహాసనాధీశుండైన సుయోధనసార్వభౌమునకా పరాభవము. మానధనుండై కురుకులాలంకారుండైన సుయోధన చక్రవర్తికా యవమానము. భరత వంశాబ్ధిరాకాశశాంకునకా ఆరాతిపత్నీకృత పరాభవ కళంకము. ఆహా! నాకెట్టి పరితాపమును గూర్చితివి. ఓ పాండవ పట్టమహిషీ! నీవు సింహముగ మహిషీవై జన్మించుటకు మాటుగా మానవజన్మమెత్తినది మాయట్టి మానవపతుల అవమానపఱచుటకా. ఓసీ! బంధకీ!! పంచపురుష జాహ్నుపంజర బంధకీ! నిర్వర్తిత రాజసూయధ్వర మాత్రమిదోన్మత్తా! ప్రముదితచిత్తా!! పరిహాసముచేయుచుంటివా. ఆహా! కాలమహిమ. నీ నవ్వు పువ్వులతో బాటు త్వదీయ జటాబంధాలంకృత నవమల్లికా పుష్పంబులు శిరోరత్నములతోఁగూడ నక్షత్రములవలె రాలుచున్నవే. ఆ! ఆ!! ఆగుము. ఈ రాజసింహము

అకాల ప్రళయరాహులై వజ్రగన్నిభ సహస్ర దంష్ట్రాయుత వక్త్రమును దెలిచి నీ సంతోష శీతభానుని మింగుటకు వేచియున్నది.

ఈ పరితాపాగ్ని చల్లార్పగల అమృతభాండము నా కెవరి యొద్ద లభించును... లభింపదా?... అటులై సచో నాకీభోగము లేల ఈ సామ్రాజ్యమేల .. (నికటమునగల మేజాబల్లను సమీపించి పచ్చలపిడిబాకు నందుకొని) ఈ బాకుతో బాడిచి కొని చచ్చుట మంచిది. (యోచించి బాకును యధాస్థానమునకు విశరివైచి) ఛీ! నేను చచ్చి సాధించునదేమి? నాజీవిత రచనాఘట్టమున అవమానభాగము తొలగింపఁబడునా .. పరాభవమునకుఁదోడు దుర్మరణము. ఆ! నేడుగాకున్న రేపై నను సర్వము బయల్పడకమానదు. అప్పుడు లోకులందఱు విపరీతార్థములుకల్పించి చేతగానిబీటవై ఆత్మహత్య చేసికొనెనని నన్ను పరిహసింపక మానరు, ఆనాడు నా జీవితము అవమానపూరిత విపాదాంత నాటకమై రంగస్థలమున కెక్కును. అది మాయనిమచ్చ. ప్రత్యర్థులకు ప్రతీకార ప్రతిఫలము చవి సూచించాలని పౌరుషహీనుడనానేను. కాను... అట్లెన్నటికినిగాను... గండరగండఁడను - మహోద్దండ చండశాసనుడను. పాండవ వంశ వృక్షమును సమూలముగ ఛేదింపవలయునని నాచేయు ప్రయత్న ఝు ఝూమారుతిమునకు ఈశ్వరాజ్ఞ మహాపర్వతము వలె అడ్డుతిగులుచున్నదే... ఈ మహాపర్వతమును బ్రద్దలుచేయగల వజ్రాయుధము నాకేది?... వజ్రాయుధము... ఈశ్వరాజ్ఞ... ఆ! (వెగటుగ నవ్వి) ఈశ్వరాజ్ఞ అననేల మాతండ్రిగారి దయయు, భీష్మ విదురాదుల ప్రేమయు, కృప ద్రోణాదుల వాత్సల్యమును వారలకుఁ బెట్టనికోటలై సురక్షితులను జేయుచున్నవి. కానిమ్ము. వీరిమాట లెంతవఱకు సాగునో చూచెద...

ఇప్పటివఱకు ఇల్లు - వాకిలి లేక ఊరును - పేరును లేక మా పంచకాచుకొనియున్న ఈ పాండవులకు. ఇంద్రీపథపుర మొసంగిన వృద్ధరాజు నేమనవలయు. ఇచ్చెనుబో ... అంతమాత్రమునకే మన్నుమిన్నుగానక భీష్మార్జున నకులసహదేవులు ప్రాగుత్తర దక్షిణ

మొనర్చుకొనెద. లేదా సర్వనాశనముచేసెద. పరిభవ వికారంబు తోఁపనీక నన్నునే నుపశమించుకొని యెఱుంగఁజేయు కుందునన్న నది నాకసాధ్యమై శుష్కతృణరాశింబడిన యగ్నికణంబుంబలె నది లోలోఁ గుములుచుఁ గోఁధావేశ దూమకీలలతోఁ బైకుబికి వచ్చుచున్నయది పగాభూతి గ్రీష్మాతపమ్మునఁ బరితపించుచున్న నాకుఁ బాండవ పరాజయ మలయమారుత మెప్పుడు పొందించును.

ఓరీ! కురుకుల భారభూతులారా!! కుంతీపుత్రులారా!!! మీ రందఱుకలసి నన్నింతవమానముపాలు సేయుదురా. చేసి నాయెదుట మీరింక సక్రమముగ భూమిపై జీవింపఁగలరా - (తీక్ష్ణదృష్టింబిసరించుచు యోచించి) చతుస్సముద్ర ముద్రిత సర్వసహ చక్రమున కేకచ్ఛతాధిపత్యము వహించి ప్రళయకాల పర్జన్యగర్జానిభ సింహ నాదములతో తండోపతండములుగా మహోద్దండ భండనమునకై ముఱ్ఱగంబు లెత్తివచ్చినను జయింపఁగల నూర్వరు సహోదరుల కగ్రజుండనై దిగ్దంతిదంతకాంతిచ్ఛటాకలిత యశశ్చంద్రికా శోభితం బగు భరతవంశమునఁబుట్టి శిశీతరణవిద్యాదక్షులైన అనేకాక్షోహిణీ సైన్య పరిరక్షకుండనైన నేనుతలఁచుకొన్న ముఱ్ఱగంబుల నుఱ్ఱుఱతలూపనే... (వెగలుగ నవ్వి) మీరొక లెక్కయీ నా సామంతరాజులలో ఒక్కరుగానుండి ఏమూలనోపడియుండవలసినమీకు ఇంతలో కన్నులెంత నెత్తికెక్కినవిరా-కట్లకడ కెట్టెట్టో ఒక్కరాజసూయము రణరంగముగామాటి నిర్వహింపఁబడినంతమాత్రమున నింతపొగరా - (కోధావేశముతోఁ గంపించి) అబ్బా! భకింపఁజాలను ఈ తాపమును భరింపఁజాలను... ఈ పరితాపమును సైరింపఁజాలను... నా శరీరమంతయు అగ్నిగోళమైనది ఈ మందిరిమంతయు మండుచున్నదా... నా హృదయకహరమున పరిభవ వ్యసనాగ్ని ప్రజ్వలించుచున్నదా. పంచాగ్నుల మధ్యముననైన నిలువవచ్చు - ప్రళయకాల ప్రజ్వలిత బడబాగ్నిజ్వాలలకైన దాళవచ్చు - ఇశువతి ఫలనేతాగ్నికైన నోర్చుకొనవచ్చు. కాని ఈపరితాపాగ్నిని సహింపలేను - ఈ అవమాన ప్రవాహమున కొట్టుకొనిపోవుచున్న

నాకిక ధర్మాధర్మములతో న్యాయాన్యాయములతో సత్కార్యములతో బాంధవ్యాబాంధవ్యములతో పనియేమి - ఎవడిప్పుడు నా కాపుడు... ఈ కష్టవార్ధిని దాటింపంగల కర్ణధారి యెవ్వడు? (యోచించి) కలడుకదా - మాయానాటక సూత్రీధారి, మచ్చేయోఽభిలాషి - మామ - శకుని, అతని ప్రసిద్ధబుద్ధి బలంబును, అర్థవగంభీరుడగు కర్ణుని బాహుబలంబును నాకు వర ప్రసాదములు కాకుండునా. ఓరీ నీచులారా! ఏకచక్రపురంబున జోలి కట్టుకొని ఇంటింట బిచ్చమెత్తుకొని జీవించిన (నవ్వి) మీరా నన్ను పరిహసించుట... ఔరా! మఱియొక ముఱియొక ముఱియొక ముఱియొక దృశ్యము నా కన్నులగట్టినట్టున్నది - నా హృదయ భూగోళమున ద్రావణి పరిహాస వివిధ ధాతుసంఘర్షణచే పరాభవాన్ని పర్యతము పెరీలుచు (తీవ్ర)సంచలనము) సంకాపనహిన్ బావలను వ్యసన వివక్షాయువులను శ్రోధ శిలాఖండములను నిశ్శంకాపంకములను ఎగజిమ్ముచున్నది. పుణ్యపాపములారా! దూరముగాపొండు. మానాభిమానములారా! నన్ను మఱచిపొండు. కలిసెత్వమా! నీవు నా హృదయ సింహాసనమధిష్ఠింపుము. ప్రతీకారాన్వేషణమా! నీవు నాకు మార్గదర్శివికమ్ము. ఓరీ భీమా! అనేక వైరివీరశిరోఽక్షధారా పాశప్రసాద ప్రముదిత ప్రచండ ప్రభాయుతా స్మర్తదాఘాతంబున నిన్ను తుత్తునియలు చేసినగదా నాజన్మము సార్థకమగును. ఓరీ అజ్ఞనా! నిర్దయలకేని దుర్జయుండనని గర్జించుచున్న నిన్ను నిర్వక ప్రరాక్రమోచార్జిత యశోవిశాలుండగు ఈ సుయోధనస్వాభాముండు శరవరంజరలచే జించి చెండాడకుండునా - (వికటముగ నవ్వి) నీ కొఱకు నేనుగావలయునా - మీ వంశార్థవమును ఘూర్ణిల్లజేయగల నిర్బిద్రతేజశ్శాలి మా ప్రియమిత్రుండైన కర్ణుడొక్కఁడుచాలు (యోచించి) ఇట్లు చేసినచో నిష్కారణముగఁ బాండవులను నాశనము చేసినాడను నపఖ్యాతి గలుగునేమో - నా వంశమర్యాదకు ఇది భంగకరమగునా-(క్షణమాఁగి) ఏమి నావెట్టి. దీనికింత యాలోచనయా - ఇంత కాలవ్యవధియా.

ఓరీ! పాండవాధములారా! మీ దురహంకారముఁ గాంచి
 సహించియుంటకు ఈ ధార్తరాష్ట్రాగ్రేసరుఁడు సామాన్య మానవుఁ
 డనుకొంటిరా - క్షత్రియకుల పాంసనులారా! (రాద్రసోద్రక్షుడై
 మీ యైశ్వర్య గర్వమత్తశుండాల కుంభస్థలమును ఎగులఁగొట్టి)
 కురుపరివృథుని కీర్తిముత్యములు నలుగడలఁ గడలుకొనఁజేయ నా
 నిరంకుశ శాసనసింహము పంజావిప్పి వేచియున్నది. అస్మత్కోధ
 దవానలమునకు మీరు మిడుతలవలె భస్మముగాక మారు. నా
 పరాభవమును మహాభూతము తన కరాళవక్త్రమును తెఱచి నాల్క
 సాచి మిమ్ము బలిగొన నెదురుసూచుచున్నది. పాంచాలీ పరిహాస
 పాపవల్మీక బిలనిర్యద్రాజరాజ వ్యసనాశీ విష విషాసల జ్వాలా
 మాలికలచే మీరు నీతైత్తిరుదురు సాబలేంద్రజలికా విష్కృతేం
 ద్రజాలంబునందవిలి నా పడిన యవస్థకంటె వేసవేల్ రెట్లవమానము
 సెంది యుక్కటి దిక్కుదెలియక చిక్కులంజిక్కియున్న మిమ్ము
 పాతాళమ్మునకంటదొక్కుట నిక్కమ్ము. కృష్ణ సాహాయ్యమ్మున
 ద్విగుణీకృతోత్సాహ పూరితమైన మీ సాహసోగరాజము నిజ
 సహస్రఫణములవంజఁ దన్నుకొనిపోవ మల్పితాప గరుత్మాంతుఁడు
 తెక్కలల్లార్చి పెల్లుబికి యెగిరి వచ్చుచున్నాడని గ్రహింపుఁడు.
 సుయోధనమదకరీంద్రము ఇంద్రప్రస్థపుర సరోవరముసాచ్చిపాండివ
 మృణాలజాలముల సమూలముగఁ బెరికివై చుటకుదుకుచున్నది. మయ
 శభతోఁబాటు ఇంద్రప్రస్థమునుగూడ కాల్చి మసిచేసినఁగాని నాకసి
 తీతదు. మీ బలిమి కఠిమి మీ కులుకుతుఁకులు మట్టిపాలు గాను
 న్నవి. ఎప్పుడోకాదు ఇప్పుడే.

(గద భుజమునధరించి నిష్క్రమించును)

అశ్వత్థామ

[ఏకపాత్రాభినయము]

స్థలము:- కరుణేత్ర ప్రాంతి కాంతారమునందలి వటవిటపి నికటం
బునంగల సమతల ప్రదేశము.

సమయము:- రాత్రి ద్వితీయయామము

(దివాచరఁబులును సత్త్వంబులును ప్రింజెండియుండ రాత్రిం
చరములగు ఘోర వన్యమృగంబులు స్వేచ్ఛగ సంచరించుచుండు.
కూర్మజంతువు భయంకర ధ్వనులెడ నెడ విసఁబడుచుండు అత్తిటి
అశ్వత్థామ కించుకయెడముగఁ గృపాచార్య, కృతవర్మలు నేలపై
శయించి నిద్రించుచుండురు. మువ్వరు సాయుధపాణులై రక్తసిక్తాం
గులై యుద్ధరంగమునుండి వచ్చినవారే కృపాచార్య, కృతవర్మలు
రంగస్థలమునఁ గనంబడరు. అశ్వత్థామ ఖడ్గ శరశరాశనాదులు
పార్శ్వంబుననిడుకొని పుడమిపైఁ బరుండెంగాని క్రోధశోకడం డహ్య
మాన మానసుండగుట నతనికిఁ గూర్కు రాదయ్యె. పాండవులపైఁ
బగ సాధించుటెట్లాయని యతండాలోచించుచు పటవృక్షమువంక
దృష్టింబ్రసరించి యందొక్క దివాంధమునుగనుంగొని దానిచర్యలఁ
బరికించుచు లేచి కూర్చుండి)

ఈ నిశాసమయమున ఈ పటవృక్షశాఖాగ్రమునఁజేరి మిడుఁ
గురు పుర్వాల గుంపులవలె మెఱయుచున్న తన మిడిగుర్రునను తలను
అటువిటు తిప్పుచు నలువలంకులఁ గలయంగనుగొనుచు భీకరాకా
రమునఁ గనఁబడుచున్న ఆ గ్రుడ్లగూబ మృత్యుదేవతకు నచ్చెలియై

తనపేరు సార్థకము చేసికొనుచున్నది. అదిగో! లేచి తెక్కలల్లార్చి
 ఆమిషాస్వేషణవ్యాజమ్మన నిక్కినిక్కిచూచుచు శత్రుతతులయిక్క
 లరసి పెక్కు తెఱంగుల విచ్చలవిడిగ విజృంభించుచు దిక్కటాహ
 ములు బీటలావాఱ గుఱ్ఱగుఱ్ఱవి గొతుకుచున్నది అహో! ఏమి
 యీ విచిత్రచిత్రవధాదృశ్యము. ఎగటివేళ బయటికివచ్చినఁ దన్ను
 బ్రదుకనీని కాకులమూకలను నిద్రించుచున్నవానిని యీరాత్రివేళ
 ఆ ఘూకరాజము రాజసమున దుర్వారఘోర వీరవిహారమునల్పుచుఁ
 జించిచెండాడుచున్నవి. ఓమానవుఁడా! అప్రతిహత ప్రతీకారవాంఛ
 నీకున్నచో నీవును వైరిసంహారమిట్లు సేయందగునని యీవివాంధమే
 నాకుఁ బ్రత్యక్షగురువై ప్రగాఢముగ బోధించుచున్నది కావున ఈ
 రాత్రి య శాత్రివుల నిష్కళంక రాజభక్తిమై యమనిలయమున
 కంపెద. దివససమయమున దక్షుండగు నప్పండిరీకాక్షుఁడు రక్షణ
 దుర్లభముగఁగావాడుచుఁ జెంతినుండఁ బొండవపాంచాలుర వధించుట
 దుర్లభము. ఇదియ నాకుఁదగిన తరుణము.

నానారాజన్యమకుటఘటితరత్న నీరాజనవిరాజిత పాదపద్మం
 డవగు ఓ దుర్యోధన సార్వభౌమా! ఈ నాశరీరము నీయుప్పుపులుసు
 లతోఁ జెరిగినది నీవలన కష్టనష్టములెఱుంగక యస్తైశ్వర్యముల
 నద్వితీయానందమను ననుభవించితిమి. గోరంతేని కొఱంత లేక
 ముమ్మ కంటికితెప్పవోలెఁ గాపాడితివి మాయండలి ప్రగాఢవిశ్వా
 సముతో నీవీయుద్ధమునకు సిద్ధపడితివి. ఇక మేము నీ ఋణమెల్లు
 తీర్చికొనఁగలము భంపత్స్వరూపమును మేమెల్లు మఱచిపోగలము.

గదాయుద్ధమునఁ గృష్ణప్రేరణమున నన్యాయ్యమ్ముగ భీముడు
 నిన్నుఁ దొడలువిఱుఁగగొట్టి పడివైచెనా? పడివైచుటేగాక వాడు
 వెనుకటి కథలనుద్రవ్య మదోన్మత్తుడై మన్నమి ప్పెఱుంగక కురు
 సామ్రాజ్యరమారమణ చిహ్నముగ దివ్యజలాభిషి క్తంబైన నీతలను

దన యెడమకాలితోఁదన్నెనా? దానికే యండలేని నీగుండెనుమండు చుండ నాకండలు పెరిగిన తిండిపోతు తనయిష్టమువచ్చినట్లు నినుఁ దూలనాడి గదాదండమున నీ శిరమదిమిపట్టి మఱియొకసారి నిజ వాసుపాదతాడిత శిరస్కునిగఁజేసెనా? ఆహ! ఏమి కాలవై పరీత్యము! ఇది కనులారఁజూచి యుద్ధధర్మంబు రవ్వంతయు పాటింపమి కమిత రోషారుణరూక్షేక్షణుండై బలరాముఁడు దిక్కుడ్యములు పెఱిలునప్రీల సింహగర్జనచేసి పుడమి గజగజవడంక నిజాయథంబైన నాగటి నెత్తి యధర్మవిజయ గర్వాంధకార మగ్నమానసుండగు పాండవ మధ్య మునిపైక్షాఠికెనా? రజతాద్రిని సమీపించిన యంజనగిరివలెఁదన్ను దాసి తటాలున పట్టుకొన్న వాసుదేవుని నవినయ యుక్తియుక్త వచ నంబుల నించుక శాంతించి కౌంతేయులనిందించి ప్రేమపాత్రుండగు తమ్ముని మందలించి నీచపుగెలుపు గెలిచిన భీముని లోకము పొగ డినఁబొగడుఁగాక వీరమరణమునకైన సమ్మతించెంగాని యధర్మ యుద్ధమునకు సమ్మతించని ధర్మాత్ముండైన కురురాజుత్తమ లోకము లకుఁ జనుననివల్కి యింక నిట నిల్వరాదని తన రథంబున హలా యుధుండు మరలిచ నెనా? ములుకులవంటి యాతని పలుకులకుఁ బాండవపాంచాలురు సిగ్గునఁ దలవంచుకొనిరా? ఇట్టిమాటల నీనోట విని శ్రోధానలజ్వాలామాలికలచేఁ బాండవ పాంచాలాటపుల దహిం పక చేతులు గట్టుకొని నిల్వఁగలనా? రారాజు ఋణము తీర్చితేని నా బలపరాక్రమములెందుకు? నేనవలంబించిన తొత్ర ధర్మమెందు లకు - నా యస్త్రశస్త్రములెందుకు? నా జీవితమెందుకు?

ఓ కురుకులాలంకారా! వీరాధివీరా!! పుష్పఫల సంధరితమైన యొక్క పెనుమ్రాను కాలవశంబునఁ గొమ్మలన్నియునశింపఁ గళా హీనముగఁ గడకు బోదెమాత్రము నిలిచియున్నట్లు - అనుజ తనుజ పరిజన బంధుమిత్రసైన్యంబులు నేలంగూల దిక్కునెడి నీవాక్కిండ

నరులకుఁ జిక్కి యిట్టి హైన్యదైన్య స్థితిం బొందితివే? దీనికిం బ్రతీ
కారముసేయకున్న నేను అశ్వత్థామా! ఓ సార్వభౌమా! నీ సైన్య
మునఁ గృపాచార్య కృతవర్మలు, నేనుమాత్రము నీ స్థితిజూడ
ప్రాణములతో నిల్చియుంటిమి

ధార్తరాష్ట్రాగ్రీణీ! రక్తపు మడుపునంజిక్కి కదలఁ జాలక
చేతులు నేలమోపి భగ్నపరభాగఁబయ్యఁ బడగవిప్పిన మహావీ
రంబుచందంబున వేలకానిచే వెనుకటికాళ్ళు రెండును ద్రెళ్ళనేయ
బడిన మృగ రాజుంబలెవోజుచు నక్రమచర్యను సముత్సాహముతో
బ్రోతృహించిన పాండవ పక్షపాతియగు కృష్ణుని ముల్కలవంటి
పల్కులతో నాక్షేపించితివా? నీ ఘోరమరిణావస్థంజూచిన నాకు
శోక కోధంబులు పొంగిపారలుచున్నవి. ధనురాచార్యుండని జగ
త్ప్రఖ్యాతిగాంచిన నా తండ్రి మరణించినప్పుడును నేనింతటి పరితా
పము పొందలేదు రాజరాజ! పాండవ పాంచాలవంశముల నిశ్చేష
ముగ నాశనముచేసి నీకావార్త వినిపింతునని ఖడ్గసాక్షిగాఁ బల్కి
నంత శ్రవః పేయముగవిని ననుచ్రుచుమార గొగిలించుకొని సైన్యా
ధ్యక్షుఁడుగ నభిషిక్తుని జేయించి పంపితివే. ప్రతీకారముచేసి ప్రతిన
చెల్లించుకొనక నే బ్రతుకుట భూమికి బరువుచేటు.

ఏకాదశాక్షౌహిణీరాధుండవగు నో కురునాథా! నీవిప్పుడనాధుడ
వై రక్త పరిషిక్త దేహుండవై ధూళి ధూసరితాంగుండవై యెంటి
మై రణ ధరిణిఁ బడియుంటివా? దుష్కృగ్మిష్టిన ముఖమ్ముపై ముం
గురులు కెంగేల నటునిటు తొలగఁ ద్రోసికొని నా మోము
చూచి పాండవుల నిండించుచు నొడుగఱచి కన్నీరుకార్చి నిట్టూర్పు
నిగిడించి కుట్టునుతో హీనస్వరముతో నీవాడినమాటలు మాటి
మాటికి నాచెవులఁ బ్రతిధ్వనించుచున్నవి. శుశోదర సుహృద్భంధు
ముఖ్య పదాతిబలంబులు నశింపఁగడకు స్వల్పసేనతో నీవొక్కండవ

పెక్కురలో మొక్కవోని శౌర్యబునఁ బోరిపోరి జహువిధశనా) స్త్రీంబులక్షతగాతుండవై మహావర్వతమునుండి ప్రవహించు గైరి కాది ధాతువితతినహిత ఝరీనికరములవలె నీ శరీరమునుండి శోణిత ధారలు స్రవింప డస్సి డప్పిగొని జలస్త్రింభన విద్యచే ద్వైపాయన ప్రాదగర్భంబునఁ జేరి సేదతీర్చుకొనుచున్నవాని నతిరథమహారథులని ఖ్యాతినొందిన యదుపాండవ పాంచాల ప్రముఖులెల్లరు గుమిగూడి చుట్టుముట్టి ధర్మజుని పోటుమాటలచే నిను బయటికి రప్పించి నేని పృథు యుద్ధముచేయఁజాల, ఇఁక సరణ్యములకు వెళ్ళి తఃస్సు చేసి కొనెద విజయమునీదే వెళ్ళిరాజ్యము పాలించుకొమ్మని కౌంతే యాగ్రజునితోఁ బలుక వారందఱు గగ్గోలుగ హేళనచేసి బవరము నకుఁదిగించి గదాయుద్ధమున నాభికిదిగువఁ గొట్టఁగూడదని నియమముండ దాని నుల్లంఘించి వృకోధరునిచే నీ తొడలు నుగ్గునుగ్గుగా విఱుగఁగొట్టెంతరా! ఋణశేషము, ప్రణశేషము రణశేషము ఉండ రాదనిడి నీతిం గాటింపఁదలఁచి కాఁబోలు నిశ్శృంకముగఁ గృత్రిమ కృత్యంబొనరుటకు నావాసించిరి. అసమానమానధదా! చండశాస నుంపవైన నీవు చివఱిదశలోఁగూడ భండనమునకు నీకు సముండని భీమునేకోరుకొని ప్రముఖ శాస్త్రపులకుంపులో నీ వొక్కరుండవయ్యు మేగునగధీరుడవై యిసునుంచైన రణ ధర్మము తప్పజే, ఏమి నీ పవిత్రమైన తాత్రము నీ గోత్రము పుణ్యమానకుఁ బాత్రమైనది. నినుఁగన్న తలిదండ్రులు ధన్యులు. నీకిచ్చిన వాగ్దానమును జెల్లించు కొనుటఃప్రజ్ఞ బలులుదేరు చున్నాడ. (రెండుమూఁడడుగులువైచి లోనికింబరికించి) మా మామయుఁ గృతవర్మయు గాఢనిద్ర మునింగి యున్నవారు.

వీరవరలారా; మేలుకొనుడు కట్టా! ఇట్టి యిక్కట్టున మీ కెట్లు నిదురపట్టినద. ఒంటిమైఁజిక్కిన కురుకుల నార్వాభౌము న ధర్మ యుద్ధమునఁ గూర్చిన పగఱఁ బరిమార్పక నే నిద్రంప, న్యాయా

న్యాయంబులఁ జర్చింప ఎత్తినతటి - విడిసినపుడు - ఇరుకుదారి గతి
 చెడిన నమయమున - నిత్రపోయెడువేళ - శత్రువుల నిగ్రహింప
 వచ్చునని క్షత్రిధర్మంబు తెల్పెడు. నేను దాని ననుష్ఠించుటంజేసి
 కపటోపాయులగు పాంచాల కాంతేయులఁ గృత్రిమ మారమునఁ
 దుదముట్టెను. మనమోడి దిక్కుసెడి వుట్టలఁ జెట్టుల గట్టుల మిట్టలఁ
 బడియుందుమనితలంచి యపహసించి విజయోత్సాహంబున హయిగా
 నిద్రించియుందురు. వారి మద మడంప నాకదనిది. మీరేమి పల్లు
 దురో పల్కుండు. ఆ! మాతూలా! యేమనుచుంటివి? గాంధారి
 ధృతరాష్ట్ర విదుగులెట్లుచెప్పిన నట్లు చేయుదుదమనియా - వారి
 మొగము నేనెట్లుచూడఁగలను? దానికిది తగినతరణముకాదు
 నిద్రించినవాని - ఆయుధములు విసర్జించినవాని - భగ్నవాహనుని
 - శరణుచొచ్చినవాని - తలవీడినవాని జంపుట నరక హేతువను
 చుంటివా? అట్లైన నిందు పాండవులెన్ని యాచరించిరో జ్ఞప్తికిఁదెచ్చి
 కొంటివా? ఈయొక్కదానికే నన్ను గాదనుచున్న నీ వాదినుండి
 యంత్యమువఱకు రణమునఁ బాడిదప్పి వర్తించిన పాండవపాంచా
 లురకేల ధర్మోపదేశము చేయవైతివి? నన్ను శాసింపఁ దగినవాడ
 వగుట నీ చెప్పినది కాదనఁగాని ధర్మరాజుఁడధిపతి నన్నుస్తశస్త్రు
 డైన నాజనుకుని దుగాత్ముఁడగు ధృష్టద్యుమ్నుఁడు మహారావమునక
 ఁట్టి తల తెగగొట్టె. భీష్మ సంగ్రామరంగ గ్రీష్మభానునిభుండగు
 భీష్ముని శిఖండిపేర, గవట కదసమున ఘోరనరక హేతువనక మర్దు
 నుఁడు వధించె. రథము ధరణింగ్రుంగ నిరాయుధుండైదిగి దానికి
 నిజభుజ శిఖరముమోపి కరంబులఁ తచ్చక్రము నెత్తుచున్న సూత
 సుతుని నిర్భర నిరయకారణము నాకనరుఁడు నిశిత శర పఠంపరలఁ
 బఱసి పొరిగొనె. పార్థుడు నిజహస్తము ఖండింపఁ బ్రాయోపవేశ
 దీక్షతోఁ బ్రశాంతముగనున్న భూరిశ్రీవుని సాత్యకిను డైన పాతక
 భీతిలేక తుత్తునియలొనర్చె - ఇఁకఁ గౌరవేంద్రుని బడఁగొట్టిన విధ

మా వీరశిఖామణి నోటనే నీవు వింటివిగదా! వేషభాషలకనుచితం బులగు నిన్నిదోషంబులూచరించిన వారిం దూషింపక యేమని నాకు నీతి గలపుచుంటివి? జ్ఞానవయోవృద్ధులగు గాంగేయుడు మత్పితృ దేవుడు పల్నాటు పాడవులఁ బొగడుచుంట విని నేనది నిష్కలంక సత్యమని నమ్మి ధనుర్విద్యా ప్రదర్శనము నాఁటినుండియు సంగ రాజును శారాజును బెక్కుసార్లైదుర్కొంటిని. ఈదారుణ రణచర్యల సింహావలోకనముచేయ నాకు సత్యము గోచరించినది. నా మనసు మాఱినది. పగదీర్చికొని ప్రభుఋణవిముక్తుడవుకమ్మని నాయాత్మ బహువిధముల బోధించుచున్నది. ధనురాచార్య వధాసంతోషిత స్వాంతుండగు పాపిని ధృష్టద్యుమ్నుని ఈ రాత్రియ పశువుంజంపింట్లు చంపెద. దీని నాకెట్టి కిల్బిషంబు గల్గినంగల్గుఁగాక, కీటక జన్మంబు ప్రాప్తించినం బ్రాప్తించుకాక, ఈ నాదీక్షమాన, మికిచ్చయున్న రండు - లేదే నెటకేబాండు (ఆలించి) ఆ! ఏమనుచుఁటిరి? సూర్యోదయావసరమున సమరమున కుపక్రమింతుమనియూ! అది నా కసమ్మతము రాజు విగతజీవుడైనచో నాకృత్య మెవరిని సం తోషపెట్టఁగలదు. రాజకార్యార్థమేక నిర్ణయమునవచ్చితి మనుచుంటిరా - అట్లైన నా వెనుకరండు శ్రోధోదన్యాసనోదన యత్నుండనై సమర సన్నద్ధుండనగు నన్ను మిఁగాఁవఁజాలరు. సూర్యచంద్రుల గతి మారినను నా మతి మాఱదు. ధర్మజా! నీవు గోముఖ వ్యాఘ్ర మవు - అడుగడుగున ధర్మహానికె దలపడిన నీవు, సర్వసైన్యాధ్యక్షు లైన యతిరథ మహారథులపాలిట ధర్మరాజపుత్రావు. యమధర్మ రాజపు. మజ్జనకుని చావుగోరి “అశ్వత్థామహారి” అని పల్కిన యసత్యవాదివి. వజ్రం వజ్రేణభిద్యతి - ఆధర్మమును అధర్మము చేతనే జయింపవలయు. యశోదానందనుండు నాత్మాత్మ భగవంతుఁ డని పెద్దలనుచుండిరే అట్టి మహానుభావుని ప్రేరణమున యిట్టి యకృత్యము లేల జరుగవలయు.

పాడవులారా ! మీరందఱు కృష్ణునిచేతి కీలుబొమ్మలు. సుయోధనుడు తనమాట వినఁడని మీరమిత విధేయులని దాసానువాసులని తన యాన్నత్యము పెత్తనము భారతమున నద్వితీయముగ సాగునని, మీయభ్యుదయ మతని యభ్యుదయమని యా దేవకీనందనుండు మీ విజయమునుగోరి పన్నిన మాయలన్నియు నెన్నఁదగినవన్న నెవరు కాదందు). ఆదినుండియు సంకర్షణుండున్నచో మీ సంగతి సంఘర్షణముగ నుండి యుండెడిది.

అభిమన్యునొక్కనిఁ బాడిదప్పి పలువురుచేరి వధించినగదా మీరనుట. సంకుల సంగర రంగమున పూహభేదన సమయమున నొక్కండు పలువురఁ బలువురొక్కని మట్టుపెట్టుట నిచ్చలు గనుచున్నదేగదా! అది నేరమెట్లగును అగుఁగాక. అది యత్యంత స్వల్పము. ఇక నీ కురుక్షేత్ర సంగ్రామము ప్రారంభించినప్పటినుండి మీరు చేసిన యన్యాయకృత్యములు తలఁచుకొన్న నే వీరవరుఁడు కోపోద్రిక్తుండు కాకుండు. యుద్ధమునకు ముందొండొరులకుఁ జేసికొన్న యపకారములకు. సమర ధర్మములకు ముఁకిపెట్టుట యేచట్ట మొప్పుకొనదని విజ్ఞులెఱుఁగుదురు. కాన మీకపట నాటకములన్ని ముర్ఖించుకొనుటకుఁ జేసెడి కువ్యాభ్యాసములకీక నిలువయుండదు కర్ణదుర్యోధనుల మరణమునకై యెన్నుకొన్న దుర్నియమును నే నెల్లు మఱచి పోగలను! సుహృద్భవవిధేయా! రాధేయా! దాతల కెల్ల దానివై మహాదాతయ నెడి యశశ్చంద్రకల దిగ్విదిక్కుల వెదజల్లిన నిన్ను - ఏకవత్సీవ్రతస్థుడవైన నిన్ను - ఆడితప్పని నిన్ను - వైవధక్తి, పితృభక్తి, గురుభక్తి, రాజభక్తి నూటికి నూఱుకొప్పు ప్రదర్శించిన నిన్ను - రవితేజః పుంజ రమణీయముగ రాజిల్లు నిన్ను - అపార్థుఁడు రణధర్మ సేతువును దెగఁగొట్టినదా నీ జీవవాహినిని వెడలఁ గొట్టినది. పౌందర్య సౌజన్యములఁ గూర్పాండవుల యందొక్కండైన నీకెనయనఁదగినవాఁడు లేడనుట నిశ్చయము. ఇట్టినిన్ను

విధి కుంచినది. పడులఁ జెంచినది. ప్రాణాపసాన దశలోనున్న మానవేంద్రుఁడు ద్రాణీ! నీవొక్కండవ నాకింక ఊర్జునివల్లిన దీనాలాపము నాకు హృదయశల్యమై బాధించుచున్నది. ఉద్దండ శోదండమండితుండగు నా. తంద్రనొక్కం డక్రమముగ వధించి చాఁడు ప్రాణములతోనుండ నేనెల్లు తలనెత్తుకొని తిరుగఁగలను? కురుకులవంశాబ్ధిసోమా! సమరభీమా! సార్వభౌమా! పదుమూఁడు వత్సరంబు లేకదీక్షతో నభ్యసించిన నీ గదా యుద్ధకౌశలమంతయు నేమైనది? అన్యాయముచే హతముచేయఁబడినదా? భీష్మ శాపాచార్య శల్య సౌబల్యాలూక. సంతక కాంభోజ కతానీక పార్వతీ యష్టేచ్ఛాదులు చతురంగబల సమేతముగ నశింప హీనరథినీ సహితుండవై యుక్కుదక్కక యందరిలో నెల్లు పోరితివి? పాండవా గ్రజుని పరిహాసము సహింపలేక, భాండ నిక్షేప్త మహోద్దండ సర్ప సామ్రమాట్టనట్టకట్టలుక నిట్టూర్చి జలంబుననుండి వెలికివచ్చి కట్ల కడకుఁ గృత్రిమ గదాకదనమునఁ గూలిపోతివా? పరశుఘాతఁబునం ద్రెల్చిన పుష్పితకింశుకమట్లు పడిపోతివా? నీ పరిపాలనమునఁ బ్రజల కెట్టిలోటును లేదే! కట్టా విధినిన్నిట్లుచేసెనా? ఓరీ! పాండవులారా! మీ చదివిన యర్థశాస్త్ర మర్థశాదపాత్రమైనదికాదు కాన వ్యర్థము. మీయెడ నాకిప్పు డవస్కందమే యవస్యక ర్తవ్యము. అనింద్యము. అప్రతిహతము.

అల్లదిగో పాండవ స్కంధావారము. అత్యంత ధ్యాంతాక్రాంత నిశీధినీ సమయమున ఈ ప్రాంతంబెల్లఁ బ్రశాంతమై నిమ్మకు నీరెత్తినట్లున్నది. (పాఠఁజూచి) ఏమిది? ఈ ఘోరశార్వరమున ఆ శిబిర ముఖద్వారమున నతుల పత్రశోభితోత్తాలతాల సన్నిభా భీలముగ నేదియో యొక యాకృతి గోచరించుచున్నది. (అడుగు వైచి) అహా! యిదియొక యద్భుతభూతము. సమస్త భూతభీతిద

మగు నిస్తుల మహాభూతము. రక్తరాగభ్రాజిత వ్యాఘ్రచక్రము
 ధరించి యజ్ఞోపవీత కైవేయ నూపుర భుజకీర్తులుగ ఆలోల
 విమాన్ని కరాళజహ్వకలిత వక్రయుత భుజగరాజములఁబాల్చి సిత
 నిశితాతతదీర్ఘదంష్ట్రప్రకట భయంకర వివృత విశాల వక్రచిల
 ముతో నిశాంతసూత వీరిహోత్రుఁడ సదృశామితోజ్జ్వలానేక
 నహస్ర నేత్రములతోఁ గుటిల కపిలజటాపటల భాసితో త్రమాంగం
 బుతో మహాగ్రభావజాల సౌందర్యరేఖలు పెనఁగొనంగ వింతగ
 విరాజిల్లుచున్నదే. ఇదియిట్టిదని నిర్ణయింప నాక కాదు సురాసురుల
 కైనఁ జరమా? వదన నాసాశ్రుతి నయనాదులనుండి చిటపటారభ
 టులతో మింటిపంటు మంటలు గుప్పగుప్పన వెడలుచుండఁ దచ్చరీ
 రావిర్భూతద్యుతిచ్ఛటలలో శంఖచక్ర గదాద్యాయుధమాస్త్రలై
 హృషీకేశులై యెడఁగ నఁబడుచుండిరే. ఏతద్భూతమాస్త్రముల
 శూల, భల్ల, భిండివాల, కరవాల ముసల, ముద్గర, పరశుప్రభృత్యా
 యుధములు తళతళ మెఱయుచున్నవి. ఏమి యీ యుగ్రరూపము
 ఇది యిచ్చటికేల వచ్చినది? శానిమ్ము. త్రిజగమ్ము లొక్కటై
 రానిమ్ము. ఒక్కండఁడయ్య ధైర్యమ్మును జిక్కఁబట్టి ధనుస్సు
 నెక్కుపెట్టెద. నిప్పులుగ్రక్క శరపరింపరల గుప్పి చవ్వన నుప్పరం
 బున కెగిరిపోఁజేసెద. కాదేని హతిమార్చెద. (బాణము విడిచి)
 బౌరా! భీతిలేని ఈభూతము ప్రదర్శించు సామర్థ్యము వర్ణనాతీతము.
 బౌర్యము జలధిజలంబులఁ దావినట్లు మత్స్యర నారాచంబుల
 నెల్ల నుల్లాసంబుగ మ్రింగినదే. దివ్యశక్తియు క్రమగుశక్తిం బ్రయో
 గించెద. ఇది లయసమయరుద్రుని ఫాలలోచనాగ్నిజ్వాలవలె ఈ
 పెనుభూతమును భస్మముచేయుఁగాక! (ప్రయోగించి) ప్రళయకాల
 ధగధ్ధయమాన భానుమండలపతితోల్కఁగి నిడియు నల్పాల్ప
 శకములై నిస్తేజమై నిరర్థమైనదే (విచారముతోఁ) ప్రవహించు
 నది కడ్డవడిఁ బర్వతమువలెనిల్చిన దీని నింకెట్లు తొలఁగింపఁగలను?

ఇది బాటయ్యాక నాయాటయెట్టు సాగును? అకసమున నెటుచూచినను విష్ణురూపములు దృగ్గోచరమగుచున్నవి. మానవ మానసాతీత, మాయామహిమఁ గలఁబటచుచున్న యాభూతమును జయించిగదా నే శిబిరమునఁ బ్రవేశింపవలయు. ఇట్టి బెట్టిదపు డయ్యెంబు నా సాహస ప్రవాహమునకుఁ బెట్టనికట్టయై నిట్టనిల్వన నిల్చియుండ నేనెట్టు నెట్టుకొనిపోఁగలను? పోఁజాలక నేనెట్టుమగిడి చనుగలను? (తల పంకించి) నా మేనమామ కృపాచార్యుఁడు నాపైఁగ్గుపచ్చేఁ జేసిన హితోపదేశమును వినక, దుష్కర్మమునక వచ్చినందులకు నా కిది తీరని పరాధవముగఁ బరిణమించునా? మానవశక్తికి మించి నప్పుడు దైవశక్తిచేఁగదా సాధింపవలయు. కావున నిత్రటి నాకుఁ గర్తవ్యమెద్ది? సకలదేవతాస్వరూపుడై సమస్తదైవికవిపత్తతిక్షణములో శాతమొనర్చు సర్వజ్ఞుఁ బశుపతిని ప్రమథాధినాథుని బ్రార్థించి కీడుదొలఁగించుకొని కృతార్థుండనగుదు. అంబికా మనో హరుఁబురహరఁగిల్చిపదూరు హరు మనసారవేడుకొనియాత్మోపహార మిచ్చించువాఁడ ఆ భూతేశుఁడెట్టి గతి కల్పించినననుభవించువాఁడ, నా కీ ప్రతిబంధకము తొలఁగెనేని శివు సనేక భూతోపహరఁబులఁ దృప్తుండేనెద (ఎదుటఁజూచి) అరేరే! యెంతవంత? కన, దనల, పరివృత కనకవేదిక యిటకేల వచ్చినది? ఆరుగో! బహువిధ త్రిత్ర వస్త్ర సవరిత్ని కాంచనాహిశిల్యకపాలమాలాభరణములతో నిస్తుల సమస్త శిస్తాస్త్ర శోభితహస్తములతోఁ భీకరాకారములతో, దివ్యస్త్రవ్యలగు ప్రమథులుగదృష్టులతో నన్నుఁ దిలకించుచున్నవారు. ఇంతమాత్రమునకే నేను వెనుకంజవేయను. అత్మబలిదానమున కైన నాయాత్మమగుదును గాని నా సంకల్పసిద్ధికానిది గృహాన్ను ఖుండకాను. ఇప్పుడు మనసార మృత్యుంజయుని స్మరించి యగ్ని జ్వాలా మధ్యఁబున వెలుఁగుచున్న వేధికపైకి దూఁకెద.

దండకము

శ్రీమన్మహాదేవ దేవాదిదేవాభవాచార్యతీవల్లభాభక్త సం
రక్షణ నిత్య సత్యస్వరూపా కృపాసాగరాధీరగంగాభరావీరవిశ్వే
శ్వరా నాగజాతా సదాకార సర్వేశ్వరా శంకరా పాపదూరా
హరా కావరాతా పరేశాగిరీశా మహేశా సురేశా పురధ్వంస
కైలాసజాతా శివా లోకబాలంబు సృష్టింపఁ బోషింపఁ ద్రుంపంగ
శక్తుండు వీనేకదా రాజమాలీకపాలీ తిశూలీ సదా నీదుపాదార
విదంబులగొల్తుఁ గవ్వంబులంబాపి సౌఖ్యంబులంగూర్చి సంతృప్తి
గల్గింపరావే జయంబీవె లోకాధినాథా వినాకే కపర్దీ నమస్తే
నమస్తేనమః.

(కనులు మూసికొని తలవంచి క్షణములోఁ గనులు తెరిచి
శిరమెత్తిచూచి సంతోషముతో) ఆహా! యేమి నా భాగ్యము
అడుగో పరమశివుఁడు ప్రత్యక్షమై కరుణాకటాక్ష వీక్షణముల
నాపైఁ బ్రదర్శింపఁజేయు చున్నాఁడు. నా పుణ్యము ఫలించినది.
నా జన్మము ధన్యము. ఈ మహాదేవుని మఱియొకసారి సంస్తుతిం
చెద. (వేదికదిగి విషయముతో మోకరిల్లి) శంకరా! భక్తవ
శంకరా! భవద్వరప్రసాదంబున జన్మించిన వాడనని నన్ను
పలువురు వాకొనుచుండ్రు. త్వదీయ సాదార విందముల
కివియే వందనశతంబులు. మీ యనుగ్రహమునకుఁ బాత్రుండనైన
నేనిక శాత్రువుల నిగ్రహింప వరము ప్రసాదింపుము దేవదేవా
దివ్యప్రభావా! (పైనుండి ఖడ్గమువచ్చును. దానినిదీసికొని కనుల
కద్దుకొని నమస్కరించుండ శివుఁడదృశ్యుఁడగును) అనన్యసాచూన్య
మైన ఖడ్గమునొసంగితిరా! కృతార్థుఁడను. ఈ రేయి యీ దివ్యా
యుధ సాహాయ్యమున శత్రుసంహార క్రియా వినోదుండనై వీర
విహారిమ్మునల్పి విజయ కేళీలోలుండనయ్యెద.

[నిష్క్రమించును]

● వితక్కుతకర్త రచనలు ●

1) ప్రహార	నాటకము
2) కమార విజయము	,,
3) బుద్ధాన తారము	,,
4) తులసీదాసు	,,
5) వేమన (1000 పద్యములు)	పద్య కావ్యము
6) కాళాశ్రీ (ప్రథమ భాగము)	,,
7) ఆంధ్ర మహాభ్యుదయము	,,
8) కన్య కాపర మేశ్వరి చరిత్ర	,,
9) గెలీలియో చరిత్ర	,,
10) బుద్ధ చరిత్ర	బుట్టకథ
11) మయసభ, మహారథి కర్ణుడు	ఏక పాత్రాంశములు

♦ అచ్చులోనున్నవి ♦

12) న్యూటన్	పద్య కావ్యము
12) మైకేల్ ఫెరడే	,,
14) కళాశ్రీ - ద్వితీయ, తృతీయ భాగములు	
15) రుక్మిణీ కళ్యాణము	
16) వేదవతి - బంధప్రబంధము	
17) రామాయణము - బంధప్రబంధము	
18) దురాశ్రమణ - బుట్టకథ	
19) జగదీశ చంద్రబోసు - పద్య కావ్యము	
20) శ్రీ హాళహస్తీశ్వర మహాత్మ్యము - నాటిక.	

ప్రతులకు :

మహాకవి బండ్ల సుబ్రహ్మణ్యము

వేటపాలెము (S. C Rly.)

(చీరాల తాలూకా - ప్రకాశం జిల్లా)